

Quickscan Wet natuurbescherming Waterfront fase III Harderwijk

© 2019 Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, Culemborg

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Beesdseweg 3-18
4104 AW Culemborg

T 0345 753 275
E info@bureau-viridis.nl
W www.bureau-viridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 8212 39 119 B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: W.A. (Wiegert) Steen
Veldonderzoek: W.A. (Wiegert) Steen
Foto's: W.A. (Wiegert) Steen

Foto voorblad: Locatie Waterfront fase III te Harderwijk

Projectnummer: 2019-069
Wijze van citeren: Steen, W.A., 2019. Quickscan Waterfront fase III Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2019-069.

In opdracht van: Gemeente Harderwijk
Contactpersoon: Karen van der Schot

Datum: 6-5-2019
Ondertekening: S. (Susan) Zwerver
Paraaf: SZ

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2018, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

W.A. (Wiegert) Steen

Quicksan Wet natuurbescherming Waterfront fase III

In opdracht van: Gemeente Harderwijk

Inhoud

Samenvatting	1	5 Resultaten en effectbeoordeling	11
1 Inleiding	2	5.1 Vaatplanten	11
1.1 Aanleiding en context	2	5.2 Grondgebonden zoogdieren	11
1.2 Onderzoeksvragen	2	5.3 Vleermuizen	11
1.3 Leeswijzer	2	5.4 Vogels	12
2 Plangebied en werkzaamheden	3	5.5 Vissen	13
2.1 Beschrijving van het plangebied	3	5.6 Amfibieën	13
2.2 Beschrijving van de werkzaamheden	3	5.7 Reptielen	14
3 Wettelijk kader en beschermde soorten	5	5.8 Ongewervelden	14
3.1 Wettelijk kader	5	6 Conclusie en advies	15
3.2 Wet natuurbescherming	5	6.1 Beantwoording onderzoeksvragen	15
3.2.1 Zorgplicht	5	6.2 Mitigerende maatregelen	15
3.2.2 Natura 2000-gebieden	5	6.3 Maatregelen ontheffingen 2013	16
3.2.3 Soortbescherming	5	6.4 Conclusie	16
3.2.4 Vogellijst	7	7 Bronnen	17
3.2.5 Beschermde houtopstanden	7	7.1 Literatuur	17
3.3 Ontheffing, vergunning of vrijstelling	7	7.2 Websites	17
3.4 Natuurnetwerk Nederland (NNN)	8	Bijlage A. Overzicht algemene vrijstellingen	18
3.5 Conclusie benodigd onderzoek	8	Bijlage B. Overzicht algemene vrijstellingen	19
4 Onderzoeksmethode	10	Vleermuizen	19
4.1 Literatuuronderzoek	10	Huismussen	24
4.2 Veldonderzoek	10	Gierzwaluw	25
4.3 Analyse	10		

Samenvatting

In Harderwijk wordt gewerkt aan de uitvoering van het Waterfront. Fase I en II zijn uitgevoerd en binnenkort wordt begonnen met fase III Waterfront-Zuid – Stadswerven en De Kades. Voor fase III is nog een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk en een onderdeel hiervan is een toetsing om de ecologische haalbaarheid aan te tonen van het plan. Het plan kan negatieve effecten veroorzaken op ter plaatse voorkomende beschermde soorten en natuurwaarden. Mogelijk worden daarbij verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. Om te onderzoeken of bij de ingreep verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overschreden is op 3 mei 2019 de ecologische waarde van het plangebied door middel van een Quicksan onderzocht.

Op basis van de Quicksan is het voorkomen van beschermde soorten niet uitgesloten. In het plangebied kunnen soorten voorkomen waarvoor een vrijstelling geldt zoals egel en gewone pad. Tevens kunnen er algemene broedvogels tot broeden komen, waarvan de nesten beschermd zijn wanneer ze in gebruik zijn.

Tabel 1 | Samenvatting effecten en vervolgstappen per aangetroffen of verwachte soortgroep

Soortgroep	Effecten?	Vervolgstappen?
Algemene broedvogels	Mogelijk	Werken buiten broedseizoen
Grondgebonden zoogdieren	Mogelijk	Zorgplicht
Amfibieën	Mogelijk	Zorgplicht

In het kader van de zorgplicht en de mogelijke aanwezigheid van algemene broedvogels dienen mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Het uitvoeren van aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

Mitigatie

Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen (half maart tot half juli), en omdat vrijgestelde soorten grondgebonden zoogdieren en amfibieën in het gebied kunnen voorkomen, dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming).

Vanuit de eerder verkregen ontheffingen (FF/75C/2013/0085A & FF/75C/2013/0367) is het noodzakelijk om een aantal mitigerende maatregelen toe te passen in het plangebied. De volgende voorschriften staan in de ontheffingen m.b.t. de eindsituatie:

- Voorschrift 3 (FF/75C/2013/0085A): aanbrengen van groenvoorziening in het gebied fase III, circa 5 % van het gebied. Hiervoor moeten inheemse bomen en struiken worden gebruikt.
- Voorschrift 15 (FF/75C/2013/0367): voor Kades fase III worden 15 woningen geschikt gemaakt voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen (zie bijlage B).
- Voorschrift 16 (FF/75C/2013/0367): voor Stadswerven fase III worden 15 woningen geschikt gemaakt voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen (zie bijlage B).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

In Harderwijk wordt gewerkt aan de uitvoering van het Waterfront. Binnenkort wordt begonnen met fase III Waterfront-Zuid – Stadswerven en De Kades.

In het verleden zijn voor Waterfront verschillende natuurtoetsen uitgevoerd (o.a. door Bureau Viridis) met betrekking tot de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Uit deze onderzoeken is gebleken dat beschermde soorten voorkomen in het plangebied waaronder rivierdonderpad, kleine modderkruiper, verschillende soorten broedvogels en mogelijk vlermuizen. Voor fase III zijn in 2013 twee ontheffingen van de Flora- en faunawet (tegenwoordig Wet natuurbescherming) aangevraagd en verkregen (FF/75C/2013/0085A & FF/75C/2013/0367). Daarna is begonnen met de sloop van bebouwing, sanering van percelen, bouwrijp maken van gronden en aanpassen van de kades in het plangebied van fase III.

Ondertussen zijn de natuurtoetsen verouderd en zijn de ontheffingen niet meer geldig. Voor fase III is nog een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk en een onderdeel hiervan is een toetsing om de ecologische haalbaarheid aan te tonen van het plan. In dit kader heeft Gemeente Harderwijk aan Ecologisch Adviesbureau Viridis (hierna: Bureau Viridis) gevraagd om een Quicksan Soortbescherming uit te voeren.

1.2 Onderzoeksvragen

Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming geeft een Quicksan Wet natuurbescherming antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren?

1.3 Leeswijzer

In de rapportage worden bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord. In hoofdstuk 2 zijn het plangebied en de werkzaamheden beschreven. In hoofdstuk 3 is het wettelijke kader met betrekking tot beschermde soorten in Nederland kort benoemd. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksmethode beschreven en vervolgens zijn in hoofdstuk 5 de onderzoeksresultaten gepresenteerd (inclusief effectbeoordeling). De conclusie en het advies zijn in hoofdstuk 6 beschreven. Tot slot is een overzicht van de geraadpleegde literatuur in hoofdstuk 7 opgenomen.

2 Plangebied en werkzaamheden

2.1 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied is gelegen in Harderwijk aan het Wolderwijd. Aan de zuidkant wordt het plangebied begrensd door de woonwijk Zeebuurt. Aan de noordzijde wordt het plangebied begrensd door de nieuwbouwwijk De Eilanden en Watersportboulevard (fase II). Op dit moment is het plangebied grotendeels gesaneerd en bouwrijp gemaakt voor de werkzaamheden van Waterfront fase III. Er staan twee bouwketen van Boskalis op het terrein. In het oosten ligt een bouwdepot met beton en zand. Het plangebied wordt op dit moment voor een groot deel gebruikt als parkeerplaats voor het Dolfinarium. Daarnaast is een deel als tijdelijke stadscamping aangewezen. Binnen het plangebied is ook oppervlaktewater aanwezig. Dit zal in het plan verder worden uitgebreid.

In Figuur 2.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

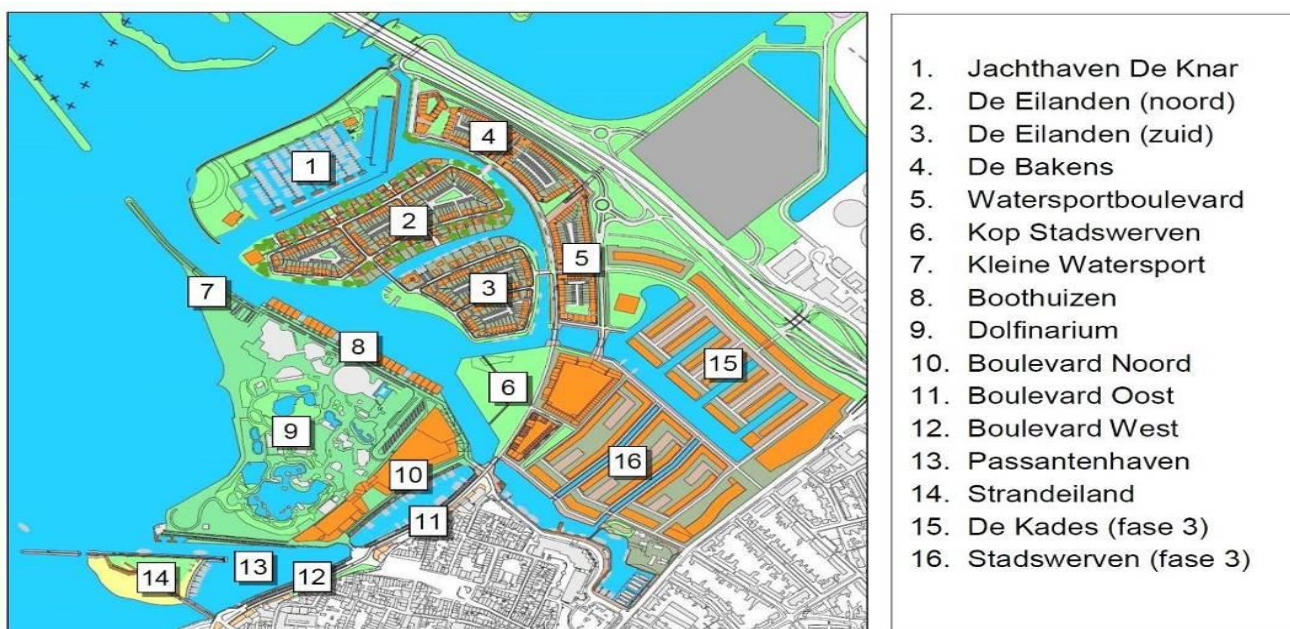
In Figuur 2.1 en Afbeelding 2.1 t/m 2.8 is een impressie van het plangebied en de directe omgeving te zien.

2.2 Beschrijving van de werkzaamheden

Het plan bevat circa 720 woningen. Naast woningen worden er ook andere functies gerealiseerd. Het gaat om een mengeling van maatschappelijke voorzieningen, detailhandel, lichte horeca (bijvoorbeeld restaurant, lunchroom en ijssalon).

Het bestemmingsplan zal vrij gedetailleerd van aard zijn:

- Het water krijgt de bestemming Water (met mogelijkheid voor aanmeer mogelijkheden bootjes, steigers en verlaagde kades).
- De hoofdwegen (Burgemeester de Meesterstraat en parallelweg N302) krijgen de bestemming Verkeer.
- Het overige krijgt de bestemming Wonen.

Figuur 2.1 | Overzicht van het plangebied Waterfront Fase III met daarin de verdeling van de verschillende deelgebieden (Bron: Consortium Waterfront).

Afbeelding 2.1

Afbeelding 2.2

Afbeelding 2.3

Afbeelding 2.4

Afbeelding 2.5

Afbeelding 2.6

Afbeelding 2.7

Afbeelding 2.8

3 Wettelijk kader en beschermde soorten

3.1 Wettelijk kader

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel bescherming, herstel en ontwikkeling van natuur zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO blijft wel het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken.

3.2 Wet natuurbescherming

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden als afzonderlijke hoofdstukken opgenomen, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen.

3.2.1 Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mét en zonder beschermstatus) is de zorgplicht van kracht (artikel 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen neemt of compenserende maatregelen neemt.

3.2.2 Natura 2000-gebieden

De wetgeving met betrekking tot Natura 2000-gebieden is vastgelegd in Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die op Europees niveau worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vanuit deze richtlijnen worden specifieke diersoorten en hun habitat beschermd om de biodiversiteit te behouden, te herstellen of uit te breiden.

Het ondernemen van projecten of activiteiten in en/of in de omgeving van een Natura 2000-gebied kan mogelijk leiden tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Indien het niet mogelijk is om negatieve effecten op voorhand uit te sluiten, dan is er sprake van een vergunningsplicht en moet een habitattoets uitgevoerd worden.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Veluwerandmeren' ligt op een afstand van minder dan 1 kilometer. Gezien de aard van de werkzaamheden en de afstand tot het Natura 2000-gebied is een passende beoordeling uitgevoerd en een vergunning aangevraagd en toegekend op 21 februari 2014 (2013-010833). Voor fase III (deelgebied 15 en 16) zijn geen significant negatieve effecten vastgesteld op de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden.

Het is daarom niet noodzakelijk om een voortoets t.b.v. een habitattoets in het kader van Natura 2000 uit te voeren.

3.2.3 Soortbescherming

Het hoofdstuk 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd: 1) de Vogelrichtlijn; 2) de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en; 3) nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor een ontheffingsaanvraag.

Vogelrichtlijn (artikel 3.1)

Voor van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen:

1. opzettelijk doden en vangen van vogels;
2. opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
3. eieren rapen en onder zich hebben;
4. opzettelijk verstoren van vogels;
5. het verbod onder 4) is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora en fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
6. het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Voor in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, gelden de volgende verbodsbepalingen:

1. opzettelijk doden en vangen;
2. opzettelijk verstoren;
3. opzettelijk vernielen of rapen eieren;
4. opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantings- of rustplaatsen;
5. opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding van natuurlijke habitats;

2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten of de daarvoor benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (artikel 3.10)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- a. opzettelijk doden of vangen;
- b. opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen.

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- c. in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.10, lid 2:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- b. ter voorkoming van schade of overlast;
- c. ter beperking van de omvang van populaties;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- h. in het algemeen belang.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (artikel 1.7) en de actieve soortbescherming (artikel 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of te herstellen.

3.2.4 Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1). De nesten van vogels zijn beschermd als ze door de vogels in gebruik zijn, zowel in als buiten de gangbare broedperiode (15 maart tot 15 juli). De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De nesten van deze vogelsoorten zijn jaarrond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie Kader 3.1). De wetgever verstaat onder verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

3.2.5 Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming (voorheen Boswet). Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op

bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Alle provincies hebben verordeningen vastgesteld waarin is geregeld hoe een kapmelding moet worden ingediend, waaraan herbeplanting moet voldoen en wanneer ontheffing van de herbeplantingsplicht kan worden verleend. Sommige provincies hebben ook beleidsregels vastgesteld waarin bijvoorbeeld is aangegeven wanneer een kapverbod wordt opgelegd.

De Wet natuurbescherming beschermt geen houtopstanden binnen de bebouwde kom. Waar de grens van de “bebouwde kom Wet natuurbescherming” ligt, wordt bepaald door de gemeenteraad. Dit valt vaak min of meer gelijk met de ‘bebouwde kom Verkeerswet’, maar kan afwijken. Binnen de bebouwde kom geldt meestal een kapverbod op grond van de algemene plaatselijke verordening (APV) of een gemeentelijke bomenverordening. Daarnaast kunnen gemeenten ook regels stellen voor bomen buiten de bebouwde kom, bijvoorbeeld in een bestemmingsplan.

Bij deze ruimtelijke ontwikkeling wordt geen houtopstand geveld waar de regels van de Wet natuurbescherming op van toepassing zijn. De bescherming van houtopstanden vanuit de Wet natuurbescherming vormt dan ook geen beperking voor de beoogde ruimtelijke ontwikkeling. Aangezien het plangebied binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Harderwijk ligt geldt hier de APV. Er geldt mogelijk een kapverbod, waarvoor een vergunning aangevraagd dient te worden bij de gemeente. De opdrachtgever dient hier zelf zorg voor te dragen.

3.3 Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;
- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten- en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. De zorgplicht blijft ook bij het werken via een gedragscode onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (artikel 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Bijlage A voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten. In onderhavige rapportage wordt niet ingegaan op de voorkomende soorten van de vrijstellingslijst.

Gezien de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied die zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden, zijn negatieve effecten van de werkzaamheden op beschermde soorten niet uit te sluiten. Dit betekent dat er mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden. Een Quickscan Wet natuurbescherming is dan ook noodzakelijk.

3.4 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken (NNN). Het NNN is ruimtelijk in de Provinciale Structuurvisie vastgelegd. Het vormt

een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden. Ook de beheersgebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot het NNN. De planologische verankering van het NNN vindt plaats in (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen geheel of gedeeltelijk binnen de begrenzing van het NNN plaatsvinden en een bestemmingsplan wijziging moet worden doorgevoerd en/of negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden dient altijd een 'Nee, tenzij'-toets te worden uitgevoerd. Hierin wordt beoordeeld of er als gevolg van de voorgenomen maatregelen significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden.

Voor onderhavig project is het uitvoeren van een 'Nee, Tenzij'-toets niet nodig omdat het plangebied buiten de begrenzing van het NNN ligt.

3.5 Conclusie benodigd onderzoek

Voorafgaande aan de uitvoering van de werkzaamheden is het noodzakelijk de volgende toetsingen uit te voeren:

- Quickscan Wet natuurbescherming;

In onderhavig rapport worden de kaders, uitvoering, resultaten en effectbeoordeling van deze toets beschreven.

Kader 3.1 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4 Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is een toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Hiermee is de ecologische waarde van het plangebied door middel van een literatuuronderzoek en een veldinventarisatie onderzocht. Op deze manier wordt het voorkomen van beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming bepaald. De gebruikte onderzoeksmethoden worden hieronder beschreven.

4.1 Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), verspreidingsatlassen van relevante soorten en vrij beschikbare verspreidingsgegevens. Daarnaast heeft Bureau Viridis in 2013 een natuurtoets uitgevoerd (van Delft & de Jong, 2013) en afgelopen jaar de ecologische begeleiding uitgevoerd voor het project Waterfront. Deze gegevens zijn ook gebruikt voor de Quicksan. De resultaten van het literatuuronderzoek hebben uitgewezen welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied verwacht kunnen worden. Tijdens het veldbezoek is speciale aandacht besteed aan het mogelijke voorkomen van deze soorten.

4.2 Veldonderzoek

Naast het literatuuronderzoek heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis een veldbezoek uitgevoerd. Dit veldbezoek heeft plaatsgevonden op 2 mei 2019. Bij

het veldbezoek is op basis van geografische ligging, terreingesteldheid en *expert judgement* beoordeeld of in en rond het plangebied beschermde soorten voorkomen.

Er is eveneens beoordeeld of voor beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is. Daarnaast is gekeken of aanvullend specialistisch onderzoek noodzakelijk is om de aanwezigheid van beschermde soorten en effecten van de werkzaamheden te kunnen beoordelen.

4.3 Analyse

De uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen (art. 3.1, 3.5 of 3.10) van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Wanneer blijkt dat er mogelijk beschermde soorten voorkomen die negatieve effecten kunnen ondervinden van de plannen is dit beschreven. Wanneer mogelijk worden alternatieven aangeboden om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten. Indien het voorkomen van de soorten en/of de negatieve effecten nader onderzoek behoeft, wordt dit aangegeven in de toetsing.

5 Resultaten en effectbeoordeling

Hierna worden de resultaten van het literatuuronderzoek en veldonderzoek per soortgroep besproken. Daarbij is per soortgroep een effectenbeoordeling opgenomen, waarin helder beschreven wordt of er negatieve effecten op beschermde soorten te verwachten zijn en, indien van toepassing, of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze effecten te voorkomen.

5.1 Vaatplanten

In het plangebied zijn geen beschermde soorten vaatplanten aangetroffen. Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit bestrating of asfalt en braakliggende delen met recent aangebracht zand. Op sommige delen groeit hier inmiddels pioniervegetatie. Beschermde plantensoorten worden op basis van bekende verspreidingsgegevens (NDFP; van Delft & de Jong, 2013) en de terreingesteldheid niet verwacht in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Effectbeoordeling

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is niet te verwachten dat beschermde vaatplanten in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden voorkomen.

- Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde vaatplanten.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van grondgebonden zoogdieren aangetroffen. Uit literatuuronderzoek naar zoogdierwaarnemingen in de laatste 10 jaar (NDFP) is wel gebleken dat in de omgeving egel en haas zijn waargenomen.

Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling bij een ruimtelijke ontwikkeling. In het kader van de zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om tijdens de

werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen, met name een relatief trage soort als de egel die onder dichte beplanting verscholen kan zitten (bijvoorbeeld in de ter plaatse aanwezige groenstroken). Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het verwonden of doden van individuen te voorkomen. Dieren moeten de gelegenheid krijgen om het werkgebied zelfstandig en veilig te kunnen verlaten. Bij het verwijderen van groen kan dit door vanaf één kant de vegetatie te verwijderen. Eventueel aanwezige dieren kunnen dan aan de andere kant het gebied verlaten. Indien noodzakelijk dienen soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar een geschikte locatie buiten het werkgebied.

Effectbeoordeling

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is niet te verwachten dat beschermde grondgebonden zoogdieren (met uitzondering van enkele vrijgestelde soorten als haas en egel) in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden voorkomen.

- Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde grondgebonden zoogdieren.
- Wel moet rekening worden gehouden met de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming).

5.3 Vleermuizen

Op basis van het literatuuronderzoek is het bekend dat in de directe omgeving van het plangebied vleermuizen verwacht kunnen worden. Hierbij gaat het om gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Bij het gebruik van het landschap door vleermuizen wordt onderscheid gemaakt in vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied.

Vaste verblijfplaatsen

De gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn gebouwbewonende soorten die vaak verblijfplaatsen hebben in holle spouwmuren; ze vinden toegang via openingen als stootvoegen of kieren achter dakgoten. Tijdens het onderzoek in 2013 is één verblijf van gewone dwergvleermuis en één verblijf van laatvlieger zijn aangetroffen in het plangebied. Deze gebouwen zijn tijdens het bouwrijp maken van het gebied gesloopt en deze verblijfplaatsen zijn dus ook niet meer aanwezig in het plangebied. Voor het vernietigen van deze verblijfplaatsen is in 2013 een ontheffing aangevraagd (FF/75C/2013/0367).

In het plangebied staan alleen twee bouwketen van Boskalis, maar deze gebouwen zijn niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. De gebouwen zijn recent neergezet en bevatten geen spouwmuur of kieren en spleten die geschikt zijn voor vleermuizen om in te verblijven. Omdat zich binnen het plangebied geen geschikt gebouwen bevinden, kan aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze vleermuissoorten worden uitgesloten. Andere soorten vleermuizen (zoals de rosse vleermuis) hebben verblijfplaatsen in holtes van bomen. De bomen binnen het plangebied beschikken echter niet over dit soort holtes, waardoor aanwezigheid van deze categorie vleermuizen ook kan worden uitgesloten.

Vliegroutes

Voor vleermuizen kunnen lijnvormige elementen, zoals bomenrijen of stroken bos in een open landschap, van belang zijn als vliegroute. Wanneer er door het kappen van bomen gaten in het lijnvormig element ontstaan kan een vliegroute worden onderbroken. Dergelijke lijnvormige elementen bevinden zich niet binnen het plangebied. Het gebied is open, afgezien van een kleine groep bomen langs de rand aan zuid-oostzijde van het plangebied. Dit vormt echter geen geschikt vliegroute voor vleermuizen. De geplande werkzaamheden zullen daarom geen negatieve invloed hebben op een mogelijke vliegroute.

Foerageergebied

In de bredere omgeving van het onderzoeksgebied zijn waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen, rosse vleermuis, watervleermuis en meervleermuis bekend (NDFF, van Delft & de Jong, 2013). Langs bomen aan

de rand van het plangebied kan door vleermuizen gefoerageerd worden. Het betreft hier echter een dusdanig klein oppervlak dat deze bomen geen essentieel onderdeel kan uitmaken van foerageergebied van vleermuizen uit de omgeving. Het plangebied zelf is ontzettend kaal en bevat weinig structuren, waardoor het als foerageergebied ongeschikt voor vleermuizen. Indien er gefoerageerd wordt in het plangebied zal dit vooral boven het water gebeuren.

Effectbeoordeling

Door de afwezigheid van gebouwen of bomen met holtes kan aantasting van verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten. Ook is er geen sprake van het aantasten van (essentieel) foerageergebied en/of vliegroutes. Het te kappen groen is geen onderdeel van een lijnvorming element en maakt dus geen deel uit van een vliegroute. Het plangebied is grotendeels braakliggend en bestraat of geasfalteerd en er is in de huidige situatie zeer weinig vegetatie aanwezig in het plangebied. Het gehele gebied is hierdoor zeer arm aan insecten zijn waardoor het als foerageergebied voor vleermuizen ongeschikt is. In de nieuwe situatie worden woningen geschikt gemaakt voor vleermuizen door het treffen van voorzieningen. Daarnaast worden er groenstructuren aangelegd in de vorm van laanbeplanting, tuinen, etc., en wordt er meer oppervlaktewater gerealiseerd.

- Het is uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op vleermuizen.

5.4 Vogels

Uit de literatuurgegevens (NDFF; van Delft & de Jong, 2013) is gebleken dat in de omgeving van het plangebied vier vogelsoorten voorkomen waarvan de nesten een jaarrond beschermde status genieten: gierzwaluw, huismus, buizerd en roek. Gierzwaluw en huismus broeden echter in gebouwen of nestkasten. Veel huismussen zijn aangetroffen net buiten het plangebied in de wijk Zeebuurt. Aangezien geschikte gebouwen zich niet in het plangebied bevinden, kan aanwezigheid van broedgevallen worden uitgesloten. Roeken en buizerds broeden in bomen; de bomen in het plangebied zouden geschikt kunnen zijn, maar er zijn geen nesten aangetroffen.

Buiten deze vier soorten zijn er in de omgeving van het plangebied allerlei algemene soorten broedvogels waargenomen (NDFF). Het is redelijkerwijs aan te nemen dat meerdere van deze soorten in de broedperiode in het struikgewas of bomen in het plangebied tot broeden kunnen komen (bijvoorbeeld heggenmus, merel of roodborst). Daarnaast kunnen ook op de braakliggende delen vogels tot broeden komen zoals scholekster of kleine plevier. Ook moet op bouwterreinen extra aandacht worden besteed aan steile zandtaluds bij het water. Dit zijn geschikte broedlocaties voor oeverzwaluwen. Oeverzwaluwen beginnen ongeveer half april met de nestbouw. Geschikte steile zandtaluds voor oeverzwaluwen zijn op dit moment niet aanwezig in het plangebied. De nesten van deze soorten zijn alleen in de broedperiode beschermd. Wordt het nest niet meer gebruikt, dan is het niet meer beschermd.

Effectbeoordeling

In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig. Het is uitgesloten dat er door het verwijderen van de bomen jaarrond beschermde nesten vernietigd zullen worden. Mogelijk komen wel algemene vogelsoorten in het plangebied tot broeden. De nesten van deze soorten zijn beschermd zolang ze in gebruik zijn.

- Wanneer deze werkzaamheden buiten de broedperiode plaatsvinden, is er geen sprake van een overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.
- Er moet extra aandacht worden besteed aan steile zandtaluds waarin oeverzwaluwen tot broeden kunnen komen. Mitigerende maatregelen hiervoor worden besproken in paragraaf 6.2.
- Wel dienen echter voor de algemene broedvogels mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden, deze maatregelen worden beschreven in paragraaf 6.2.

5.5 Vissen

In de omgeving van het plangebied (noordwestelijke deel van fase II) is in 2013 de rivierdonderpad aangekomen tussen de steenbestorting van de oevers. De soort is sterk afhankelijk van dit substraat. Oevers met steenbestorting komen in het plangebied niet voor en de rivierdonderpad wordt dan ook niet verwacht in het plangebied.

Andere beschermde vissoorten worden op basis van bekende verspreidingsgegevens (NDFF; van Delft & de Jong, 2013) niet verwacht in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Effectbeoordeling

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is niet te verwachten dat beschermde vissen in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden voorkomen.

- Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde vissen.

5.6 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van amfibieën aangetroffen, maar uit NDFF-gegevens is wel gebleken dat in de omgeving van het plangebied de gewone pad en de bruine kikker voorkomt. Er zijn geen recente waarnemingen van rugstreeppad bekend in het plangebied of in de naaste omgeving van het plangebied. Van deze soort is echter bekend dat ze in lage dichtheden verspreid door Nederland voorkomen. Er is vanaf 2013 elk jaar onderzoek gedaan naar de rugstreeppad voor het project Waterfront, maar deze soort is nooit aangetroffen. Er wordt dan ook vanuit gegaan dat de rugstreeppad zich in fase III zich niet zal vestigen.

Voor de gewone pad en bruine kikker geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, maar het is in het kader van de zorgplicht wel noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het verwonden of doden van individuen te voorkomen. Padden en kikkers kunnen verscholen zitten onder objecten als stenen of stukken hout. Bij het verwijderen hiervan dient men dus voorzichtig te werk te gaan. Indien noodzakelijk dienen aanwezige soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar een geschikte locatie buiten het werkgebied.

Effectbeoordeling

Er komen geen beschermde amfibieën voor. Wel komen mogelijk amfibieën voor waarvoor een provinciale vrijstelling geldt.

- Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde amfibieën.

- Wel dient rekening te worden gehouden met de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) indien vrijgestelde soorten worden aangetroffen.

5.7 Reptielen

In het plangebied en nabije omgeving zijn geen reptielen aangetroffen, noch zijn waarnemingen bekend uit het verleden. Aangezien geschikt habitat voor deze soortgroep ontbreekt, is hun voorkomen dan ook uitgesloten.

Effectbeoordeling

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is niet te verwachten dat beschermde reptielen in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden voorkomen.

- Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde amfibieën.

5.8 Ongewervelden

In het plangebied zijn geen beschermde soorten ongewervelden aangetroffen. Dergelijke soorten worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en de terreingesteldheid niet verwacht in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (NDFP). Beschermde ongewervelden als dagvlinders en libellen stellen specifieke eisen aan hun biotoop. In het plangebied zijn in het geheel geen geschikte biotopen voor deze soorten aanwezig.

Effectbeoordeling

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is niet te verwachten dat beschermde ongewervelden in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden voorkomen.

- Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde ongewervelden.

6 Conclusie en advies

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming al dan niet overtreden worden, worden de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

- *Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?*

Het is niet uit te sluiten dat algemene broedvogels tot broeden komen in het plangebied. Daarnaast komen mogelijk door de provincie vrijgestelde zoogdieren en amfibieën voor in het plangebied.

- *Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?*

Het is niet uit te sluiten algemene broedvogels negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen werkzaamheden. Door het verwijderen van begroeiing of grondwerkzaamheden kunnen nesten van algemene broedvogels verloren gaan. Daarnaast kunnen werkzaamheden in het plangebied een versturende werking hebben op broedende vogels. Negatieve effecten op andere beschermde soorten zijn uit te sluiten.

- *Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?*

Ja, eventuele negatieve effecten op broedvogels kunnen worden gemitigeerd door rekening te houden met de broedperiode (zie paragraaf 6.2).

- *Is het noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren?*

Nee, aanvullend onderzoek is niet nodig.

6.2 Mitigerende maatregelen

Indien de beschreven mitigerende maatregelen in acht worden genomen, is er geen sprake van een

overtreding van de Wet natuurbescherming. Het betreft de volgende mitigerende maatregelen:

- Optredende negatieve effecten kunnen worden voorkomen door te werken buiten de broedperiode; voor algemene broedvogels loopt deze globaal van 15 maart tot 15 juli, maar broedgevallen buiten deze periode zijn ook beschermd. Om broedgevallen te voorkomen dient voor 1 maart alle begroeiing verwijderd te zijn. Indien wenselijk is dat de werkzaamheden tijdens het broedseizoen van vogels plaatsvinden, dient voorafgaand aan de werkzaamheden een inspectie op broedvogels gedaan te worden door een ter zake kundige ecooloog. Als blijkt dat geen broedende vogels aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd. Wanneer een broedgeval wordt aangetroffen, dienen de werkzaamheden echter te worden uitgesteld totdat het nest door de jonge vogels verlaten is en niet langer gebruikt wordt.
- Steile taluds bij het water zijn geschikte broedlocaties voor oeverzwaluwen. Oeverzwaluwen beginnen ongeveer half april met de nestbouw. De taluds van grondwerkzaamheden dienen daarom flauwer dan 1:1 opgezet te worden of af te worden gedekt met bijvoorbeeld doek als er meer dan één dag niet aan gewerkt wordt. Dit om de kans op vestiging van oeverzwaluwen te verkleinen.

Vanuit de Wet Natuurbescherming geldt een algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming). Om invulling te geven aan deze zorgverplichting zijn de volgende mitigerende maatregelen noodzakelijk:

- Werkzaamheden in het plangebied dienen met de minste schade voor aanwezige planten en dieren uitgevoerd te worden;
- De werkzaamheden dienen vanuit één richting te worden uitgevoerd zodat eventueel aanwezige

dieren de tijd hebben voor de werkzaamheden uit te vluchten naar een nieuwe leefomgeving;

- Daarnaast dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande wegen en paden.

6.3 Maatregelen ontheffingen 2013

Vanuit de eerder verkregen ontheffingen (FF/75C/2013/0085A & FF/75C/2013/0367) is het noodzakelijk om een aantal mitigerende maatregelen toe te passen in het plangebied. De volgende voorschriften staan in de ontheffingen m.b.t. de eindsituatie:

- Voorschrift 3 (FF/75C/2013/0085A): aanbrengen van groenvoorziening in het gebied fase III, circa 5 % van het gebied. Hiervoor moeten inheemse bomen en struiken worden gebruikt.
- Voorschrift 15 (FF/75C/2013/0367): voor Kades fase III worden 15 woningen geschikt gemaakt

voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen (zie bijlage B).

- Voorschrift 16 (FF/75C/2013/0367): voor Stads-werven fase III worden 15 woningen geschikt gemaakt voor vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen (zie bijlage B).

6.4 Conclusie

Met inachtneming van de beschreven mitigerende maatregelen, zijn negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten uitgesloten. Er is geen aanleiding tot het uitvoeren van nader onderzoek en het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

7 Bronnen

7.1 Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). – Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Delft, van M. & Th. de Jong, 2013. Natuurtoets Waterfront Fase II, Harderwijk. Activiteitenplan t.b.v. ont-heffingsaanvraag FF-wet,. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuisen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking PHC Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers BV, Utrecht.

Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M. Willemse & W.K.R.E. van Wingerden, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

7.2 Websites

Verspreidingsatlas planten
Via www.verspreidingsatlas.nl/planten

Nationale Databank Flora en Fauna
Via www.ndff-ecogrid.nl/

Bijlage A. Overzicht algemene vrijstellingen

Tabel 1 | Overzicht vrijgestelde soorten Provincie Gelderland

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex areneus</i>
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>
Zoogdieren	Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Lissotriton (Triturus) vulgaris</i>
Amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>
Amfibieën	Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>

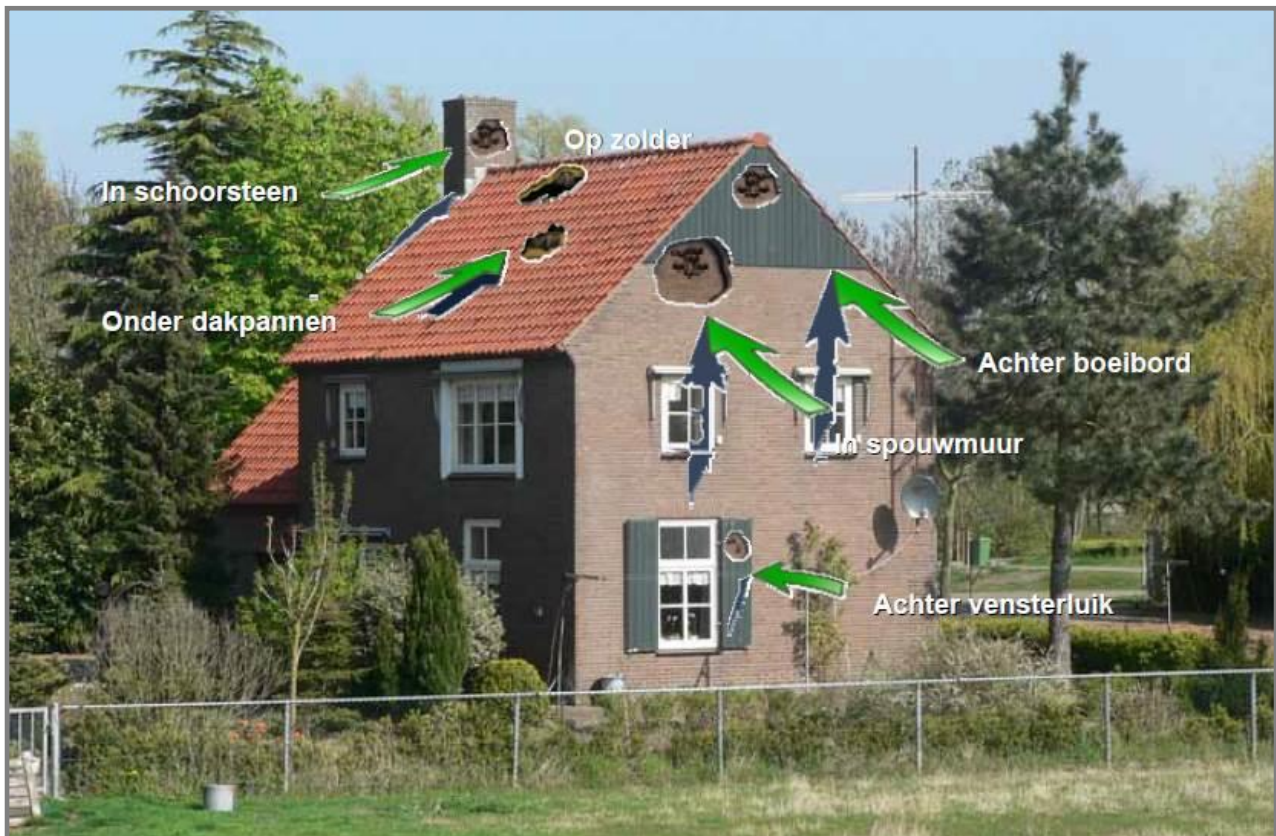

Bijlage B. Overzicht algemene vrijstellingen

Vleermuizen

Vleermuizen kunnen op verschillende plaatsen in woningen verblijfplaatsen vinden. In Figuur 1 worden de

verschillende locaties weergegeven. Daarna worden de onderdelen besproken welke geschikt gemaakt kunnen worden in de nieuwbouw en op welke wijze.

Figuur 1 | Enkele mogelijke geschikte plekken voor vleermuizen in een woning.

Spouwmuren

Open stootvoegen en roosters

Een aantal soorten vleermuizen maken graag gebruik van spouwmuren. De spouw weten ze via open stootvoegen en stenen roosters te bereiken (zie figuur 2). In stenen nieuwbouw met spouw kunnen voorzieningen worden getroffen. Roosters zijn vaak afgesloten van de spouw. Door aan de binnenzijde een gleuf van 6 cm bij 2,5 cm te maken naar de spouw is dit probleem opgelost. Om de spouwmuur toegankelijk te maken moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

- Open stootvoegen zijn tussen de 15 mm en 20 mm breed;
- De open stootvoegen bevinden zich minimaal 3 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld plat dak aanbouw);

- De open stootvoeg moet vrij aanligbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de open stootvoegen;
- De gebruikte bak- of betonstenen zijn ruw;
- De ruimte tussen isolatiemateriaal en de buitenmuur is minimaal 3 cm;
- Isolatiemateriaal bestaat bij voorkeur uit spouwplaat Mupan Ultra, van het merk Isover. Steen- en glaswol werken irriterend voor vleermuizen. Het is ook mogelijk om alleen achter enkele open stootvoegen een spouwplaat van minimaal 80 cm bij 80 cm te gebruiken en verder wel steen- en glaswol. Plaats deze plaat met het grootste deel boven de open stootvoeg, want vleermuizen kruipen meestal naar boven.

Figuur 2 | Open stootvoegen en een stenen rooster.

Extra voorziening Spouwmuur

Met behulp van een speciale vleermuiskast kan een pand met open stootvoegen nog aantrekkelijker worden gemaakt. Over een geschikte open stootvoeg wordt een Schwegler 2 FE wandschaal geplaatst (zie figuur 3). Deze kast is verkrijgbaar bij Waveka. De achterkant van de kast is open zodat vleermuizen direct aan de muur hangen en er voor kunnen kiezen via de open stootvoeg de spouw in te gaan. De kast is ook inzetbaar bij gebouwen zonder spouw. Voor succesvol gebruik van de kast gelden de volgende voorwaarden:

- Zie voorwaarden open stootvoegen;

- De steen wordt zo geplaatst dat de open stootvoeg ongeveer 5 cm onder de onderrand ligt;
- De steen heeft aan de binnenzijde in het midden een tussenschotje. Hang de steen zo dat deze de open stootvoeg niet blokkeert;
- Kit de randen van de kast op de muur af zodat er geen kieren aan de bovenkant en zijkanten ontstaan waar regenwater naar binnen kan lopen;
- Het is wenselijk de kasten aan de buitenzijde in een donkere tint (bijvoorbeeld antraciet) te verven. Gebruik alleen betonverf op acrylbasis.

Figuur 3 | Wandschaal Schwegler 2 FE.

Inmetselstenen

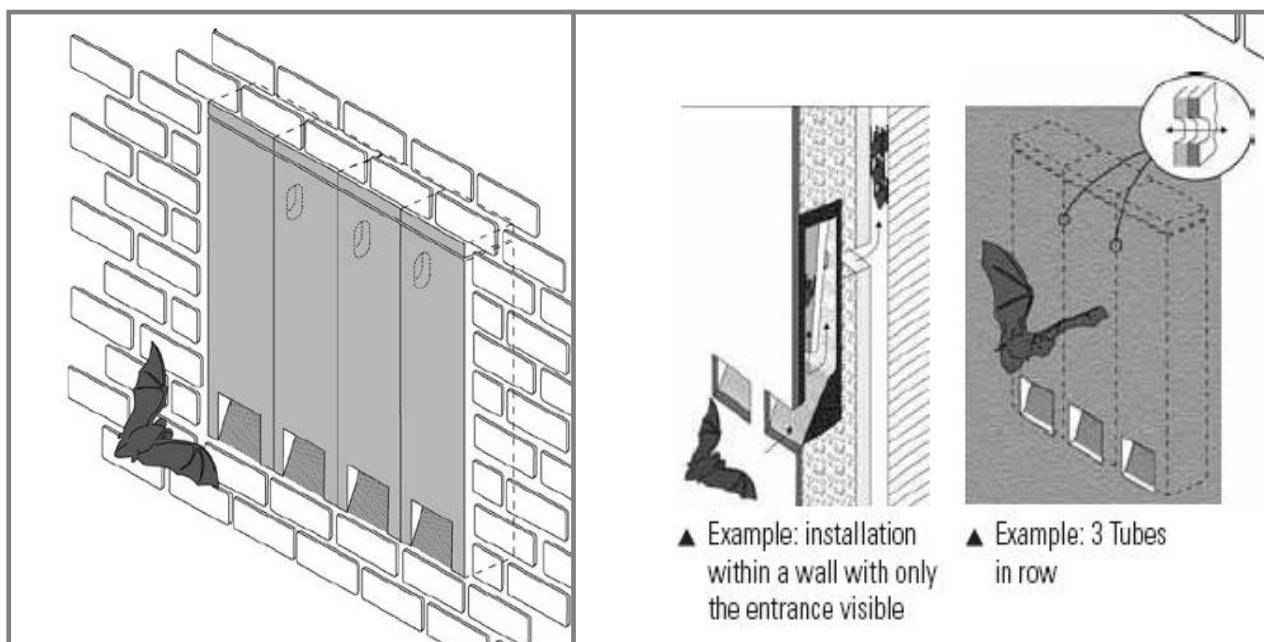
Er zijn verschillende types inmetselstenen op de markt. Een voorbeeld is de Schwegler 2FR battube die ook verkrijgbaar is bij Waveka (zie figuur 4).

Deze inmetselstenen zijn te koppelen waardoor grote ruimtes ontstaan. Deze stenen zijn inzetbaar wanneer het onwenselijk is dat vleermuizen in de spouw komen of wanneer er geen spouw aanwezig is. Overigens is het wel mogelijk om via deze kasten vleermuizen toegang aan de spouw te bieden.

Om deze kasten goed te laten functioneren, gelden de volgende voorwaarden:

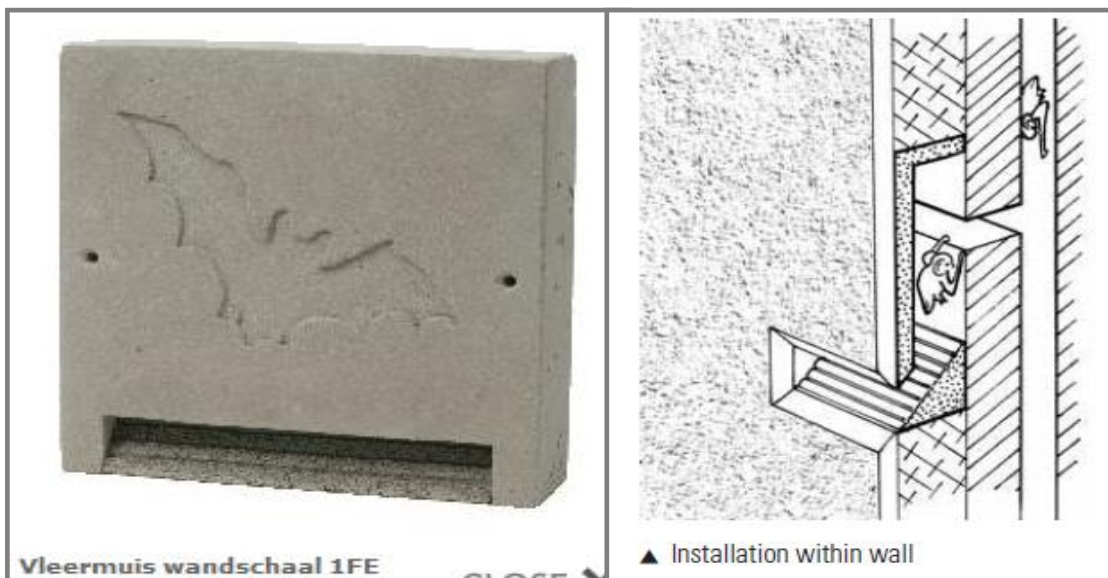
- De onderrand van de kasten bevinden zich minimaal 3 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld boven een plat dak van een aanbouw);
- De kasten moeten vrij aanvliegbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de kasten;
- Voor een grotere kans op succes koppel minimaal 3 kasten aan elkaar.

Figuur 4 | Schwegler 2FR battube.

Indien de ontluchting van een spouw via roosters of voegen op een hoogte lager dan 3 meter plaats vindt, maar vleermuizen in de spouw geen enkel probleem zijn dan kan een ander type kast worden ingezet. Dit is de Schwegler 1FE die verkrijgbaar is bij Waveka (zie

figuur 5). Het heeft een volledig open achterkant en is minder diep dan de 2FR. Hierdoor kan het ook makkelijker worden weggewerkt achter bijvoorbeeld een stuk laag.

Figuur 5 | Schwegler 1FE wandschaal.

Daken

Overhangende gevelpannen en eindvorsten.

De nieuwbouw kan voorzien worden van overhangende gevelpannen en eindvorsten met enige ruimte (2 cm) tussen de pannen en de gevelmuur of dakrand. Door een kleine uitsparing (vaak niet eens nodig, door overlap pannen ontstaat vaak al genoeg ruimte) te maken in de gevelrand of de houten lat/windveer waar over de pannen liggen, kunnen vleermuizen ook verder onder de dakpannen komen en kunnen ze (indien

aanwezig) de spouw bereiken. Een voorwaarde is dat de gevel waar over de pannen liggen van ruw bak- of betonsteen is of dat de rand (windveer) waarover de pannen liggen van ruw materiaal is zoals onbehandeld hout. Mocht de windveer van glad materiaal zijn dan kan onder de pan strak een fijn filtergaasje worden gespannen om de vleermuis grip te geven (zie figuur 7). Een alternatief is het mee schilderen van grof zand in dezelfde kleur direct onder de pan.

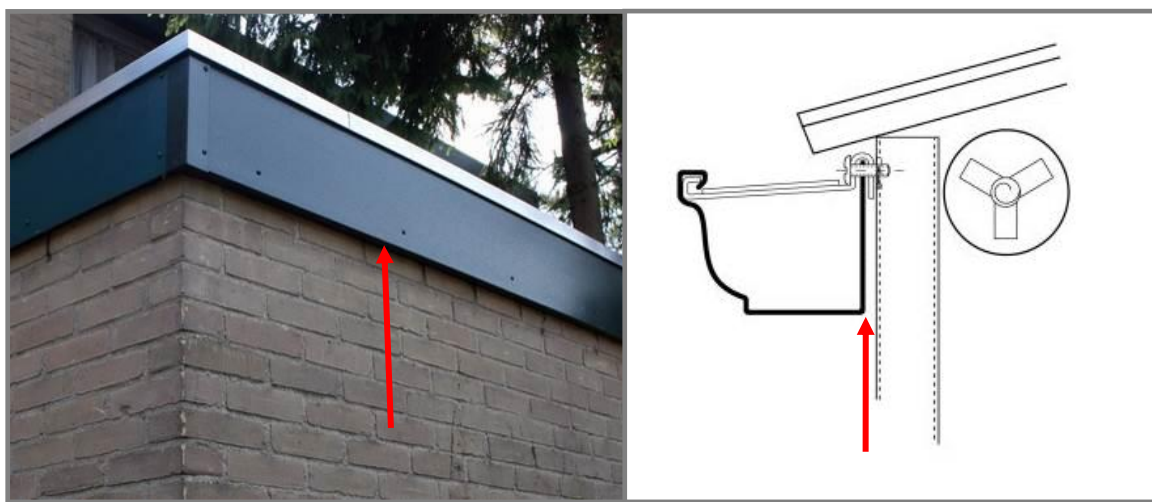
Figuur 7 | Overhangende gevelpannen op glad Trespa met een grip voorziening (fijn gaas of geschilderd ruw zand) voor vleermuizen.

Dakgoten en boeiboorden.

Achter dakgoten en boeiboorden is vaak een spleetvormige ruimte aanwezig (zie figuur 9). Deze ruimtes zijn zeer geliefd bij de ruige- en gewone dwergvleermuis. In de nieuwbouw hoeven dit soort ruimtes alleen maar toegankelijk worden gemaakt. Een spleet van 2 cm is voldoende. Boeiboorden moeten van onderen open zijn of er moet om de meter een opening van 10 cm breed en 2 cm diep aanwezig zijn. Om ruimtes achter boeiboorden en goten te laten functioneren geldt:

- De onderrand van de goten en/of boeiboorden bevinden zich minimaal 2 meter boven de grond en/of een horizontaal vlak (bijvoorbeeld boven een plat dak van een aanbouw);
- De goten en/of boeiboorden moeten vrij aanligbaar zijn. Vermijd obstakels en lichtbronnen in de buurt van de goten en/of boeiboorden;
- Schilder de boeiboorden met milieuvriendelijke verf op acrylbasis of gebruik Trespa.

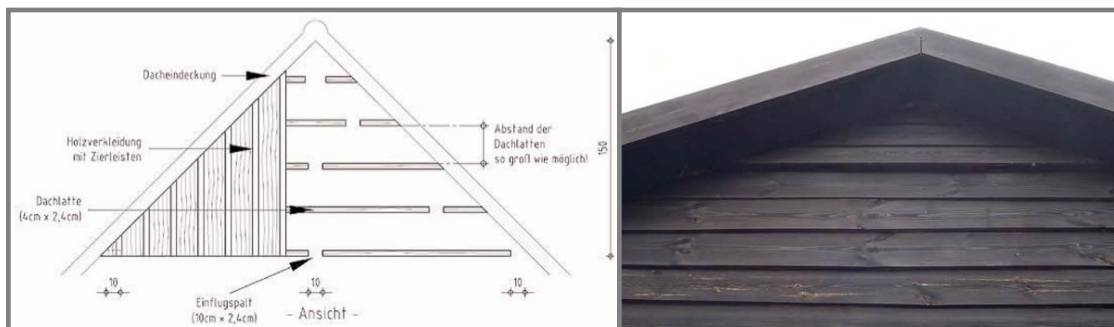

Figuur 9 | Toegankelijke boeiboord en dwarsdoorsnede van een goot met ruimte er achter.

Betimmering.

Sommige panden zijn verfraaid met houten betimmering. Wanneer deze betimmering enigszins van de muur staat blijken er vaak vleermuizen onder te hangen. Door een nok op een goed door de zon beschenen zijde te betimmeren op smalle horizontale latten van ongeveer 2 cm dik ontstaat er een geweldig vleermuisverblijf (zie figuur 10). De ingang is een onderbreking van de onderste lat van 10 cm breed. In de hoger geplaatste horizontale latten maak je ook enkele

onderbrekingen van 10 cm breed zodat vleermuizen helemaal tot aan de nok kunnen kruipen. Uiteraard zijn er variaties te bedenken op dit ontwerp. Op gebouwen die volledig van ruw hout zijn opgetrokken kan in de nok op de houten muur van dezelfde type planken een betimmering worden gemaakt (boothuizen). Of in de nok van een (ruwe) stenen muur kan een driehoekige Trespa plaat op latten worden gezet. Het principe blijft hetzelfde. Vermijdt lichtbronnen in de buurt van de aangebrachte betimmering.

Figuur 10 | Toegankelijke betimmering.

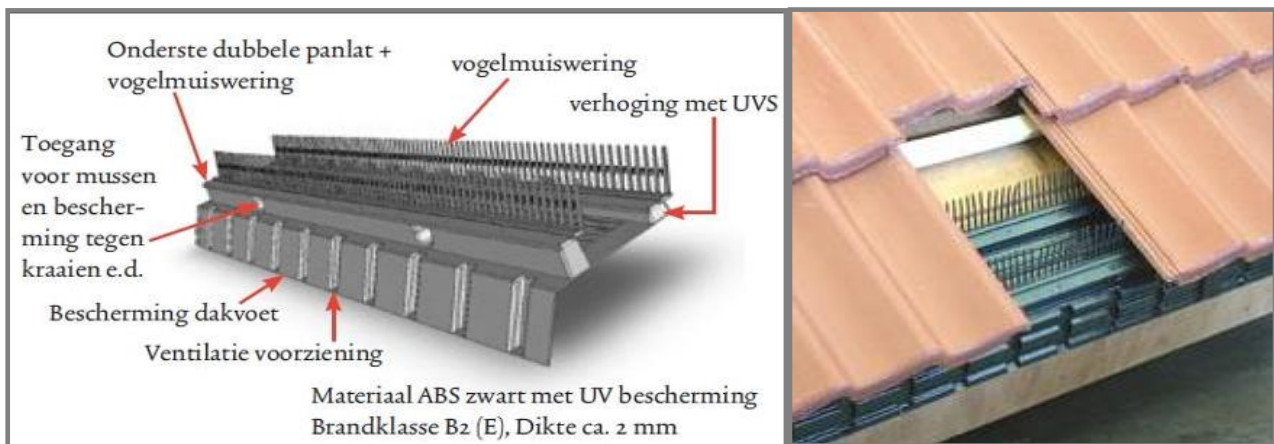
Huismussen

Huismussen maken bij voorkeur gebruik van daken met veel ruimte tussen de dakpannen en het dakbeschot. De dakpannen zijn het liefst open en van een relatief bol model. Meestal worden de ruimtes onder de eerste twee rijen pannen vanaf de goot gebruikt. Dakken kunnen eenvoudig geschikt gemaakt worden voor huismussen door het plaatsen van 'Combischroot'. Dit is een dubbele rij vogelschroot. De eerste rij vogelschroot wordt geplaatst onder de eerste dakpanrij. In

dit schroot wordt per strekkende meter een opening van 5 cm geknipt. De tweede rij wordt geplaatst onder de tweede of derde dakpan rij. Hierdoor kunnen de vogels niet hoger onder de dakpannen komen. Indien het dakbeschot uit glad materiaal bestaat dient dit verruwd te worden door het aanbrengen van dubbeltjes gaas o.i.d. Ook kan een enkele rij vogelschroot onder de eerste pan lat geplaatst worden. Hierdoor is de onderste rij pannen toegankelijk. Een derde methode is het plaatsen van zogenaamde vogelvides. Deze worden onder de eerste pannenrij aangebracht. Vogelvides zijn kant en klaar in de handel te koop.

Figuur 11 | Huismus man met nestmateriaal, na het verwijderen van pannen worden de huismusnesten tussen de panlatten goed zichtbaar.

Figuur 12 | De vogelvide.

Omgeving

Voor het slagen van de aangeboden nestlocaties is de omgeving net zo belangrijk als de nestplaatsen. Zorg voor de volgende zaken in de directe omgeving:

- Voedsel als zaden, insecten en bloemknoppen;
- Wanneer een tuin enigszins groen wordt ingericht zijn insecten voldoende aanwezig;
- Ruige stukjes in de omgeving met onkruiden zijn ook zeer geschikt.
- Aanplant van gele krokus (vitaminen) en sterk riekende kruiden zoals salie en oregano;
- Dekking; groenblijvende klimplanten (tegen gevel), en struiken met doorns. Bijvoorbeeld klimop, vuurdoorn, bosrank, ligusterhagen, laurierkers, zuurbes, haagbeuk, hulst en meidoorn;

- Water; Vijver of vogelbadje;
- Zand; Hoekje met fijn zand bedoelt voor een stofbad.

Gierzwaluw

Voor gierzwaluwen zijn er diverse nestmogelijkheden in de handel (figuur 13). Voor gebouwen met dakpannen kunnen speciale gierzwaluwpannen met invliegopening gebruikt worden. Het dak moet vanwege het gevaar van oververhitting wel naar het noorden of oosten gericht zijn en het liefst steiler zijn dan 45°.

Figuur 13 | IB GZ 01 kasten ingemetseld in de gevel & een losse IB GZ 01 Gierzwaluwkast.

